

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. 3. 2015, č. j. 78 Ad 1/2015 - 17,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení domáhá u Nejvyššího správního soudu vydání rozsudku, kterým by byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. 3. 2015, č. j. 78 Ad 1/2015 - 17, a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též „krajský soud“) napadeným rozsudkem ze dne 31. 3. 2015, č. j. 78 Ad 1/2015 - 17, zrušil k žalobě J. H. pro nezákonnost rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 26. 9. 2013, č. j. X (dále také „žalovaná“) i rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 7. 2013, č. j. X, a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Krajský soud při svém rozhodování vyšel ze žaloby J. H., kterou se tento žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 26. 9. 2013, č. j. X, jímž byly zamítnuty námitky žalobce proti rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 7. 2013, č. j. X, kterým byl žalobci od 16. 8. 2013 přiznán starobní důchod ve výši 6.797 Kč měsíčně s odkazem na ust. § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

Žalobce ve své žalobě uvedl, že ji podal včas dne 29. 11. 2013 u Okresního soudu v Litoměřicích, který svým usnesením ze dne 19. 11. 2014, č. j. 12 C 245/2013 – 29, řízení o žalobě zastavil pro věcnou nepřislusnost. V intencích uděleného poučení, po právní moci tohoto usnesení, k čemuž došlo dne 9. 12. 2014, pak podal žalobu k věcně příslušnému Krajskému soudu v Ústí nad Labem.

Žalobce ve své žalobě věcně namítl v podstatě jen to, že s napadeným správním rozhodnutím nemůže souhlasit z hlediska započítání dosažené doby pojištění v rámci výpočtu výše starobního důchodu. Do této doby mu nebyl započítán jeho pobyt ve vyšetřovací vazbě od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984, přestože byl pravomocně a v celém rozsahu zproštěn obžaloby rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 5. 1985, sp. zn. 1 T 34/1983 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 9. 1985, sp. zn. 4 To 46/1985 a posléze odškodněn Ministerstvem spravedlnosti České socialistické republiky ve výši 59.240,20 Kč (sdělení ze dne 25. 4. 1986, č. PP 507/86). Navíc byl tímto ministerstvem spravedlnosti vyzooměn i o tom, že při podání žádosti o starobní důchod mu bude po předložení příslušných soudních rozhodnutí důchodově zhodnocena doba jeho pobytu ve vyšetřovací vazbě, což se ale nestalo, i přes jím podané námítky.

Žalovaná v písemném vyjádření k žalobě uvedla, že žalobce dne 17. 4. 2013 uplatnil žádost o přiznání starobního důchodu před dosažením důchodového věku s přiznáním této dávky od 16. 8. 2013 a této žádosti proto vyhověla. Doba pojištění za celý rok 1982 byla započtena, tj. i za část pobytu žalobce ve vyšetřovací vazbě v době od 24. 11. 1982 do 31. 12. 1982, a to na základě evidenčního listu důchodového pojištění. Výše starobního důchodu se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra činí 9 % průměrné mzdy měsíčně a pro rok 2013 byla stanovena ve výši 2.330 Kč. Procentní výměra je stanovena procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod. Žalobce získal ke dni vzniku nároku 31 celých let pojištění, a proto výše jeho procentní výměry do vzniku nároku činí 46,50 % výpočtového základu měsíčně, což představuje výsledek výpočtu 31 let x 1,5 %. Při zjišťování výpočtového základu vycházela z osobního vyměřovacího základu žalobce (měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období). Rozhodné období je období, které začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž pojištěnec dosáhl 18 let věku a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu s tím, že se do rozhodného období nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. V případě žalobce tak bylo rozhodné období stanoveno za roky 1986 až 2012. Podle ust. § 13 zákona o důchodovém pojištění se za dobu pojištění považují též doby zaměstnání získané před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem, s výjimkou doby studia po dosažení věku 18 let. Vzhledem k tomu, že Vězeňská služba České republiky nepotvrdila, že žalobce byl v době od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984 pracovníčně zařazen ve Vazební věznici Litoměřice, nebylo možno hodnotit uvedenou dobu jako dobu zaměstnání a tudíž k ní přihlídnout při výpočtu výše starobního důchodu z důvodu absence důchodového zabezpečení, resp. důchodového pojištění v uvedené době (§ 66 odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb.).

Mezi žalobcem a žalovanou nejsou spory ohledně skutkových okolností projednávané věci, což koresponduje i obsahu správního spisu. Mezi těmito účastníky řízení panuje pouze neshoda ohledně započítání období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984 do doby žalobcova důchodového pojištění.

Jak již bylo uvedeno, žalobce byl finančně jednorázově odškodněn podle sdělení Ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky ze dne 25. 4. 1986, č. PP 507/1986, kdy mu bylo poskytnuto za pobyt ve vazbě v období od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984 odškodné

v celkové výši 59.240,20 Kč (náhrada za ušlý výdělek ve výši 52.095,80 Kč, náhrada nákladů obhajoby ve výši 7.144,40 Kč). Při výpočtu náhrady za ušlý výdělek ministerstvo vycházelo z údajů posledního zaměstnavatele žalobce ohledně výše průměrného čistého měsíčního příjmu, kterého žalobce dosahoval v posledním roce před vzetím do vazby a který činil 2.658 Kč, přičemž po provedení tehdy platných zákonných korekcí výše měsíčního odškodného byla stanovena náhradou za ztrátu na výděleku ve výši 2.579 Kč měsíčně. Z toho je zřejmé, že poskytnuté odškodné se vůbec nezabývalo důchodovým pojištěním žalobce po dobu jeho neoprávněného pobytu ve vyšetřovací vazbě, když odškodné v sobě nezahrnovalo i část plateb na důchodové pojištění. Nelze tedy dovozovat, že žalobce byl na základě již uvedeného sdělení Ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky důchodově pojištěn v období od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984 (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 12. 2012, č. j. 6 Ads 112/2012 – 52, který je publikován ve Sbírce NSS pod č. 2866/2013 a také na www.nssoud.cz).

Nezapočítání období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984 jako doby pojištění při výpočtu výše žalobcova starobního důchodu má ovšem jednoznačně vliv na konečnou výši jeho starobního důchodu, když ovlivňuje výpočet procentní výměry starobního důchodu. Je tomu tak proto, že základní výměra starobního důchodu byla v roce 2013 stejná pro všechny poživatele starobních důchodů a činila 2.330 Kč, kdežto procentní výměra byla u každého poživitele starobního důchodu individuální a je podle ust. § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění stanovena procentní sazbou (v případě žalobce byla 1,5 %) z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod, kdy dosažená doba pojištění je ve smyslu ust. § 34 odst. 1 téhož zákona počítána za celý rok pojištění. Z uvedeného potom plyne, že nezapočítání období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984 do doby důchodového pojištění představuje 1 rok doby tohoto pojištění s ohledem na údaje uvedené v evidenčních listech důchodového pojištění žalobce, když rok 1983 je nutno počítat celý a v případě roku 1984 se jednalo jen o 212 dnů, které při součtu 141, jež převyšovaly 31 roků dosažené doby důchodového pojištění, nečiní celý rok.

Krajský soud proto posuzoval, zda bylo v souladu se zákonem, aby období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984, kdy žalobce neoprávněně pobýval ve vazbě, nebylo žalovanou započítáno do žalobcem dosažené doby důchodového pojištění.

Nezapočítání období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984, do žalobcem dosažené doby důchodového pojištění, žalovaná opřela o ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb.

Z ust. § 66 odst. 1 této vyhlášky vyplývá, že důchodové zabezpečení odsouzených, kteří jsou v době výkonu trestu odnětí svobody zařazeni k pravidelnému výkonu práce v rozsahu obvyklém u pracovníků v pracovním poměru, vzniká dnem zařazení na tyto práce; přitom nerozhoduje, zda odsouzený pracuje v nápravně výchovném ústavu nebo mimo tento ústav. Důchodové zabezpečení zaniká dnem, kdy odsouzený byl z výkonu těchto prací odvolán. Důchodové zabezpečení se nevztahuje na odsouzené, kteří vykonávají jen příležitostné práce, jejichž výkon nezakládá nemocenské pojištění. Podle ust. § 66 odst. 7 téže vyhlášky pak platí, že stejně jsou důchodově zabezpečeni též obvinění ve vazbě, pokud jsou zařazeni do práce za shodných podmínek jako odsouzení.

Ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb. nemohou být aplikována na projednávanou věc, neboť žalobce byl ve vazbě neoprávněně a skutečnost, že v té době nebyl zařazen k pravidelnému výkonu prací, mu nelze přičítat k tíži. Ostatně pracovní zařazení osoby ve vazbě je mnohdy velmi komplikované.

Z předestřené dikce citovaných ustanovení je tedy zřejmé, že nepamatují na situace, kdy odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody, popř. obvinění ve vazbě jsou následně pravomocně soudem zproštěni, takže na jejich pobyt ve výkonu trestu či ve vazbě je nutno nahlížet jako na neoprávněný. Tomu ostatně koresponduje skutečnost, že při neoprávněném pobytu ve výkonu trestu či ve vazbě vzniká nárok na poskytnutí odškodného ze strany Ministerstva spravedlnosti, což od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984, byl i případ žalobce. U žalobce přitom nedošlo k pravomocnému odsouzení, a proto nemohl být ani následně soudně rehabilitován ve smyslu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudní rehabilitaci“). Mezeru v zákoně je tak nutné vyložit ústavně konformním výkladem, neboť takovou mezeru nelze v právu připustit.

Krajský soud proto považuje za daného skutkového stavu věci za zcela nepřijatelné, v rozporu s dobrými mravy a s čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, aby z neoprávněného omezení osobní svobody žalobce, vzniklo další bezpráví spočívající v doživotním snížení procentní výše žalobcova starobního důchodu (nezapočítání doby jeho neoprávněného pobytu ve vazbě do dosažené doby důchodového pojištění). Doby neoprávněného omezení osobní svobody žalobce, v jejímž důsledku nebylo uhrazeno, a to ani zpětně, důchodové pojištění žalobce v zákonem stanovené výši, je třeba proto posuzovat jako vyloučenou dobu ve smyslu ust. § 16 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, tj. jako dobu trvání důchodového pojištění bez výdělku. Je tomu tak proto, že doba neoprávněné vazby má srovnatelný charakter jako doba dočasné pracovní neschopnosti [§ 16 odst. 4 písm. a) zákona o důchodovém pojištění], která stejně jako neoprávněná vazba dočasně brání pojištěnci ve výkonu zaměstnání z důvodů, které jsou zcela nezávislé na jeho vůli. I když žalovaná dobu neoprávněného omezení osobní svobody žalobce napadeným rozhodnutím ze dne 26. 9. 2013 ani jemu předcházejícím prvostupňovým rozhodnutím ze dne 16. 7. 2013 nezapočetla do dosažené doby důchodového pojištění s odůvodněním, že jí pro to chybí zákonný podklad, jde o argument, který nemůže obstát. Je tomu tak proto, že by byl nepřipustně umožněn zásah do základního práva žalobce garantovaného čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a ten by byl fakticky postihován za pochybení, kterého se v minulosti vůči němu dopustila státní moc, když jej neoprávněně vzala do vazby a držela jej tam po dobu od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984. V projednávané věci nelze ani přehlédnout, že žalobce byl před neoprávněným vzetím do vazby řádně zaměstnán u Okresního ústavu národního zdraví Litoměřice a z tohoto pracovního poměru byl důchodově zabezpečen, resp. důchodově pojištěn. K ukončení pracovního poměru došlo až za trvání neoprávněné vazby žalobce, takže je v dané věci evidentní, že touto vazbou bylo žalobci znemožněno pokračovat v řádném pracovním poměru, který by byl nadále považován za dobu zaměstnání ve smyslu ust. § 10 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, na základě něhož by žalobce byl stále důchodově zabezpečen, resp. důchodově pojištěn.

Vyhodnocení žalobcova neoprávněného pobytu ve vazbě v období od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984 jako doby vyloučené v případě žalobce znamená, že ten by získal 32 let doby důchodového pojištění, takže jeho výše procentní výměry do vzniku nároku by činila 48 % výpočtového základu měsíčně (32 let x 1,5 %), namísto 46,50 %, přičemž při stanovení vlastní výše jeho starobního důchodu by se počet dnů vyloučených dob měl odečítat od celkového počtu dnů, na který se rozpočítává průměr výdělku.

Krajský soud proto z výše uvedených důvodů zrušil pro nezákonnost žalobou napadené rozhodnutí žalované ze dne 26. 9. 2013 i jemu předcházející prvostupňové rozhodnutí žalované ze dne 16. 7. 2013 (§ 78 odst. 3 s. ř. s.) a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.)

při vázanosti právními názory vyslovenými krajským soudem v napadeném rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podala žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení jako stěžovatelka (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost, kterou opřela o důvod obsažený v ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti po obsáhlém popisu průběhu správního řízení, konstatování obsahu vydaných správních rozhodnutí a obsahu ust. § 2, § 5 odst. 1 písm. l), § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb., především vytýká krajskému soudu, že jeho rozsudek spočívá v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Starobní důchod byl vyměřen žalobci na základě prokázaných skutečností podle zákonných předpisů o důchodovém pojištění ve správné výši.

Podle ust. § 5 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb. právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě má vůči státu ten, na němž byla vazba vykonána, jestliže bylo proti němu trestní stíhání zastaveno nebo byl-li obžaloby zproštěn. Nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, jakož i nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě nebo trestu, je třeba projednat s ústředním orgánem (§ 9 odst. 1 citovaného zákona). Jde-li o rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení, v řízení trestním, jakož i v řízení před státním notářstvím nebo místním lidovým soudem, je ústředním orgánem ministerstvo spravedlnosti té republiky, na jejímž území má sídlo orgán, který rozhodl v prvním stupni.

Citovaná ustanovení zákona č. 58/1969 Sb. však nelze použít pro hodnocení neoprávněné doby vazby a výkonů trestu, kterou pro účely důchodového pojištění upravují právě ustanovení v oddíle šest zákona o soudní rehabilitaci.

Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. 4. 1986, č. PP 507/86, na základě kterého byla žalobci přiznána náhrada škody za vazbu vykonanou v době od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984 ve smyslu ust. § 9 zákona č. 58/1969 Sb., jí nemůže jako stěžovatelku zavazovat a uvedený akt nemůže být nadřazen právním předpisům, jež jsou jako pramen veřejného práva závazné. Česká správa sociálního zabezpečení proto není oprávněna započítávat jakoukoliv dobu nad rámec výslovně právní úpravy.

Krajský soud proto pochybil, když jí zavázal právním názorem, aby rozhodla o výši starobního důchodu žalobce zohledněním a započtením doby vazby od 1. 1. 1983 do 30. 7. 1984 jako doby vyloučené ve smyslu ust. § 16 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, tj. doby trvání důchodového pojištění bez výdělku, neboť toto ustanovení se aplikuje v jiných situacích, kdy je trvání pojištění nesporné.

Stěžovatelka vzhledem k nesprávnému posouzení věci krajským soudem navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Současně navrhuje i to, aby Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek. Svůj požadavek odůvodňuje skutečností, že zruší-li Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu, jímž bylo její rozhodnutí zrušeno, dostane se věc do stadia nového posuzování žaloby krajským soudem. Krajský soud, který je vázán právním názorem Nejvyššího správního

soudu může rozhodnout o zákonnosti opačně, což by mělo za následek, že původní (zrušené) rozhodnutí „obživne“, aniž by důsledkem nového rozhodnutí krajského soudu bylo současně zrušení v mezidobí případně vydaného rozhodnutí. Nastala by tak situace, kdy by vedle sebe existovala dvě odlišná či dokonce opačná správní rozhodnutí o téže věci. V daném případě by rozhodnutí o původní žalobě ztratilo smysl, což by vedlo k naplnění pojmu „nepoměrně větší újmy“; jejíž vznik je jednou z podmínek pro přiznání odkladného účinku ve smyslu § 73 odst. 2 s. ř. s., na který odkazuje § 107 citovaného zákona.

Žalobce J. H. v písemném vyjádření ke kasační stížnosti žalované zopakoval vývoj celého sporu a sled vydaných rozhodnutí a toliko konstatuje, že žalovaná sice uznává neoprávněnost jeho vazby, přesto však rozsudek krajského soudu zpochybňuje. Navrhuje proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu při vázanosti rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost stěžovatelky není opodstatněná.

Nejvyšší správní soud vychází z toho, že i v řízení o kasační stížnosti se jako kasační soud musí řídit dispoziční zásadou. Je provedením této dispoziční zásady, jestliže ust. § 106 odst. 1 s. ř. s. ukládá stěžovateli povinnost označit rozsah napadení soudního rozhodnutí a uvést, z jakých důvodů (skutkových a právních) soudní rozhodnutí napadá a považuje výroky tohoto rozhodnutí za nezákonné. Rozsah napadení soudního rozhodnutí a uvedení skutkových a právních důvodů pak znamená povinnost stěžovatele tvrdit, že toto rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonu nebo jinému předpisu, který má charakter předpisu právního a toto tvrzení musí také odůvodnit. Činnost kasačního soudu je pak ohraničena rámcem takto vymezeným (rozsah napadení soudního rozhodnutí a skutkové a právní důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí) a tento soud se musí omezit na zkoumání napadeného rozhodnutí jen v tomto směru, nejde-li ovšem o vadu, k níž musí hledět z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). I při nejmírnějších požadavcích proto musí být z kasační stížnosti poznatelné, v kterých částech a po jakých stránkách má Nejvyšší správní soud napadené soudní rozhodnutí zkoumat, přičemž kasační soud není povinen ani oprávněn sám vyhledávat možné nezákonnosti soudního rozhodnutí.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti namítá, že ust. § 5 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb. nelze použít pro hodnocení neoprávněné doby vazby a výkonu trestu, kterou pro účely důchodového pojištění upravují ustanovení v oddíle šest zákona o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší správní soud musí poukázat na to, že žalobce nebyl soudně rehabilitován a ani odškodněn podle zákona o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jednoduše z toho důvodu, že v probíhající trestním řízení, v němž byl i neoprávněně ve vazbě, nebyl pravomocně odsouzen [rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 5. 1985, sp. zn. 1 T 34/83, byl žalobce zproštěn obžaloby pro trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle § 134 odst. 1 písm. a) odst. 2 písm. a) trestního zákona a usnesením Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 9. 1985, sp. zn. 4 To 46/85, bylo odvolání krajského prokurátora zamítnuto podle § 256 trestního řádu]. Pravomocné odsouzení pro vybrané trestné činy a přečiny uvedené v zákoně o soudní rehabilitaci (mezi něž nepatří trestný čin podle § 134 trestního zákona) je přitom zákonnou podmínkou aplikace tohoto zákona. Zákon o soudní rehabilitaci proto nelze na žalobce přímo aplikovat, včetně oddílu šest, ve kterém jsou řešeny zákonné podmínky odškodnění neoprávněné doby vazby pro účely důchodového pojištění (§ 25 odst. 1 věta první zákona o soudní rehabilitaci).

Tento závěr vyplývá především z ust. § 1 odst. 1 tohoto zákona podle něhož „*účelem zákona je zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení ... zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění ...*“. Totéž ale vyplývá i z oddílu druhého (zrušení rozhodnutí ze zákona) citovaného zákona o soudní rehabilitaci, kde se také hovoří o zrušení pravomocných odsuzujících rozhodnutí v předepsaném řízení a z oddílu třetího (zrušení rozhodnutí v přezkumném řízení) toho zákona, v němž je rovněž konstatováno, že se toto předepsané řízení bude konat ve věcech odsuzujících soudních rozhodnutí.

Odškodnění se podle ust. § 23 odst. 3 již uvedeného zákona o soudní rehabilitaci v plném rozsahu poskytuje jen tehdy, bylo-li odsuzující soudní rozhodnutí zcela zrušeno podle oddílu druhého nebo pátého anebo takové rozhodnutí bylo zcela zrušeno podle oddílu třetího a poškozený zproštěn obžaloby. Dojde-li jen k částečné změně odsuzujícího soudního rozhodnutí, poskytne se odškodnění jen se zřetelem k rozdílu mezi tresty vykonanými na základě původního rozsudku a stanovenými přiměřenými tresty nebo tresty nově uloženými. I zde je aplikace odškodnění vázána na předchozí odsuzující soudní rozhodnutí a jeho zrušení v předepsaném řízení.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti vznáší zásadní stížnostní námítku, že uvedenou dobu neoprávněného omezení osobní svobody žalobce nemůže žalobou napadeným rozhodnutím ani jemu předcházejícím prvoinstančním rozhodnutím započítat do dosažené doby důchodového pojištění s odůvodněním, že jí pro to chybí zákonný podklad, resp. že není oprávněna započítat jakoukoliv dobu nad rámec výslovné právní úpravy (žalobce po celou dobu svého pobytu ve vyšetřovací vazbě ve Vazební věznici Litoměřice nebyl pracovní zařazen a proto ve smyslu ust. § 66 odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb. nebyl důchodově zabezpečen, resp. pojištěn).

Nejvyšší správní soud považuje za nutné především zdůraznit tři argumenty krajského soudu, které ve shora uvedených souvislostech vyslovil ve svém rozsudku. Za první, ust. § 66 odst. 1 a odst. 7 vyhlášky č. 128/1975 Sb., která byla zrušena ke dni 1. 1. 2012, za jejíž účinnosti byl žalobce vzat do vazby, nepamatují na situace, kdy odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody, popř. obvinění ve vazbě jsou následně pravomocně soudem zproštěni a na jejich pobyt ve výkonu trestu či ve vazbě je proto nutno nahlížet jako na neoprávněný [nešlo o případ, kdy tomu tak u vazby není; srov. ust. § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. 58/1969 Sb., které v projednávaném případě nepřichází v úvahu, protože žalobce byl Ministerstvem spravedlnosti odškodněn). Za druhé, pracovní zařazení osob ve vazbě je mnohdy velmi komplikované a problematické již z povahy věci a institutu vazby, které podle vazebních důvodů a pracovních možností samy o sobě brání pravidelnému výkonu prací. Za třetí, u žalobce k tomu přistupuje skutečnost, že u něho nedošlo k pravomocnému odsouzení, a proto nemohl být ani následně soudně rehabilitován ve smyslu zákona o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší správní soud proto považuje ve shodě s krajským soudem vyslovený argument stěžovatelky za nepřijatelný a v rozporu s čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele. Výklad stěžovatelky de facto znamená, že v důsledku neoprávněného omezení svobody žalobce vykonanou vazbou, jež nebylo ničím odškodněno a odčiněno ve sféře jeho důchodového zabezpečení, vzniká další bezpráví v podobě doživotního snížení procentní

výše žalobcova starobního důchodu díky nezapočítání doby jeho neoprávněného pobytu ve vazbě do dosažené doby důchodového pojištění. Jinak řečeno, uvedený výklad stěžovatelky postihuje žalobce za pochybení, kterého se v minulosti vůči němu dopustila státní moc, jež ho neoprávněně vzala do vazby a držela jej tam po dobu od 24. 11. 1982 do 30. 7. 1984.

Především je třeba příkladmo upozornit na to, že Ústavní soud vyslovil dne 28. 2. 2006 v plénu pod sp. zn. Pl. ÚS 20/05, že hlavní úkol soudní moci definuje Ústava v čl. 90 tak, že „soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům“ a „že za určitých podmínek jsou mezery (chybějící právní úpravy) protiústavní“. V nálezu vedeném pod sp. zn. IV. ÚS 3010/08 výslovně Ústavní soud odkázal na svoji judikaturu týkající se soudcovského vyplňování mezer v právu, jakož i na kautely s tím spojené [již citovaný náleze ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 20/05 (N 47/40 SbNU 389; 252/2006 Sb.)]. V nálezu ze dne 13. 12. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 6/05 (N 226/39; 531/2005 Sb.) pak Ústavní soud v této souvislosti výslovně uvedl: „Ústavní soud rovněž připomíná, že z ústavního zákazu odepření spravedlnosti vyplývá povinnost obecných soudů vyplňovat mezery v zákonech tam, kde by opak vedl k faktické nevymahatelnosti nároku“. Jinak řečeno, platí i to, že v případě, když v jednoduchém právu neexistuje právní norma řešící určitou otázku, je přímá aplikace ústavních norem nástrojem pro vyplnění takových mezer.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že judikatura Ústavního soudu výslovně ukládá obecným soudům vyplňovat mezery v zákonech tak, kde by opak vedl k faktické nevymahatelnosti nároku.

Mezerou v zákoně je třeba obecně rozumět protiplánovou neúplnost zákona, resp. zákonů. Jde tedy o případ, kdy chybí především z jazykového hlediska aplikovatelný právní předpis, který by však musel existovat, kdyby byl zákonodárce důsledný ve výstavbě právního řádu a jeho bezrozpornosti. Mezerou v zákoně je tedy nějaká neúplnost, k níž přistupuje, že zde není to, co zde má být.

Krajský soud se zřetelem k již uvedeným skutečnostem proto v napadeném rozsudku dovodil, že „Dobu neoprávněného omezení osobní svobody žalobce, v jejímž důsledku nebylo uhrazeno, a to ani zpětně, důchodové pojištění žalobce v zákonem stanovené výši, je třeba tudíž posuzovat jako vyloučenou dobu ve smyslu ust. § 16 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, tj. jako dobu trvání důchodového pojištění bez výdělků. Je tomu tak proto, že doba neoprávněné vazby má srovnatelný charakter jako doba dočasné pracovní neschopnosti [§ 16 odst. 4 písm. a) zákona o důchodovém pojištění], která stejně jako neoprávněná vazba dočasně brání pojištěnci ve výkonu zaměstnání z důvodů, které jsou zcela nezávislé na jeho vůli. I když žalovaná doba neoprávněného omezení osobní svobody žalobce napadeným rozhodnutím ze dne 26. 9. 2013 ani jemu předcházejícím prvostupňovým rozhodnutím ze dne 16. 7. 2013 nezapočetla do dosažené doby důchodového pojištění s odůvodněním, že jí pro to chybí zákonný podklad, jde o argument, který nemůže obstát.“

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti proti tomuto závěru krajského soudu v podstatě nic konkrétního nenamítá a jen poukazuje na to, že chybí zákonný podklad k započtení doby neoprávněné vazby do dosažené doby důchodového pojištění žalobce.

Krajský soud však podle odůvodnění napadeného rozsudku správně považuje za rozhodující, že je třeba překonat mezeru v zákoně výše uvedeným ústavně konformním výkladem vzniklého problému. Nelze proto připustit vznik dalšího bezpráví v podobě doživotního snížení procentní výše žalobcova starobního důchodu díky nezapočítání doby jeho neoprávněného pobytu ve vazbě do dosažené doby důchodového pojištění. To by bylo v rozporu s čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. V tomto směru nelze odhlédnout ani od toho,

že neoprávněnou vazbou bylo žalobci znemožněno pokračovat v řádném pracovním poměru, který by byl nadále považován za dobu zaměstnání ve smyslu ust. § 10 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, na základě něhož by žalobce byl stále důchodově zabezpečen, resp. důchodově pojištěn.

Ostatně i zákon o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, který nebylo možno z již uvedených důvodů přímo aplikovat v posuzované věci, zná podobné závěry v ust. § 25 odst. 1, podle něhož se pro účely důchodového zabezpečení doba vazby a výkonu trestu odnětí svobody poškozeného, který byl podle tohoto zákona zcela zproštěn obžaloby, posuzuje jako doba pokračování v zaměstnání (pracovní činnosti), jež poškozený konal před vzetím do vazby (nástupu trestu), podle předpisů o sociálním zabezpečení. Také toto ustanovení, mimo dalších ustanovení § 25 zákona o soudní rehabilitaci, dává dobrou oporu pro ústavně konformní výklad krajského soudu v tom směru, který tento správní soud považuje za spravedlivý a zákonný v kasační stížnosti napadeném rozsudku.

Nejvyšší správní soud s ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl k závěru, že kasační stížnost stěžovatelky proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 31. 3. 2015, č. j. 78 Ad 1/2015 - 17, není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud vážil i nezbytnost rozhodnutí o návrhu stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle ust. § 107 s. ř. s. Při této úvaze dospěl k závěru, že o něm není třeba rozhodovat tam, kde Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhoduje neprodleně. Je tomu tak proto, že po rozhodnutí o tomto mimořádném opravném prostředku je rozhodnutí o odkladném účinku již nadbytečné. Obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2003, č. j. 2 Azs 3/2003 - 44, dostupný na www.nssoud.cz). K rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku Nejvyšší správní soud přistoupil bezprostředně.

Nejvyšší správní soud ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 s. ř. s., za použití ust. § 120 s. ř. s. Stěžovatelka ve věci úspěch neměla a podle obsahu spisu úspěšnému žalobci nevznikly žádné náklady v řízení o kasační stížnosti před soudem. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2015

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu